

Groepsleerkrachten en bewegingsonderwijs

De leergang vakbekwaamheid bewegingsonderwijs via pabo toegelicht

In het jaar 2000 heeft de minister van Onderwijs besloten om de bevoegdheid van afgestudeerden aan de pabo voor het vak bewegingsonderwijs te beperken tot de groepen 1 en 2. Deze beslissing is genomen om een kwaliteitsslag te kunnen maken ten aanzien van het vak bewegingsonderwijs op de basisschool. Hoe dat in de praktijk in zijn werk gaat laat dit artikel zien.

TEKST STEFAN BEUKELAAR, E.A. FOTO'S BASTIAAN GOEDHART

Om de bevoegdheid voor de groepen 3 t/m 8 te verkrijgen moet sinds 2004 een speciaal nascholingstraject gevolgd worden; *de leergang vakbekwaam bewegingsonderwijs via pabo, kortweg 'de leergang'*. Belangrijkste doel van de opleiding is het kunnen ontwerpen en verzorgen van *veilige en uitdagende* lessen voor groep 3 t/m 8. Na afronding van dit traject mag de deelnemer zich vakspecialist bewegingsonderwijs noemen.

De basisschool

Lesgeven op de basisschool is een vak apart. De doelgroep, 4- tot 12-jarigen, vormt een dynamisch en heteroog geheel. Van de leerkracht wordt een flexibele, pedagogische grondhouding gevraagd. Leerlingen moeten zich op de basisschool breed kunnen ontplooien en ontwikkelen. Van vrijwel 'blanco' bij binnenkomst verlaten ze de basisschool na groep 8 toegerust op een vervolg in het voortgezet onderwijs. De leerkracht is gedurende die acht jaar de inhoudelijk en pedagogisch begeleider van dit ontwikkelingsproces.

Affiniteit met sport en bewegen

De aanbieders van de leergang streven naar een opleiding waaraan leerkrachten deelnemen die affiniteit hebben met sport en bewegen. De doelgroep bestaat vooral uit cursisten die de intentie hebben om meer dan alleen de eigen groep bewegingsonderwijs te geven. Op grote en middelgrote scholen kan de vakspecialist onder leiding van of naast de vakleerkracht bewegingsonderwijs het beweegteam vormen.

Op veel kleine scholen op het platteland is het lastig of onmogelijk om structureel met vakleerkrachten of beweegteams te werken. Op deze scholen kunnen de specialisten bewegingsonderwijs de kwaliteit van het bewegingsonderwijs van een flinke impuls voorzien. Een beweegteam is verantwoordelijk voor het beweeg- en speelaanbod binnen en buiten de school en zou zich tevens bezig moeten houden met de praktische uitwerking van de gezonde school (bewegen in de klas, bewegingstussendoortjes, schoolplein, MRT, naschoolse activiteiten etc.). Daarnaast is een belangrijke rol het samen maken en waarborgen van beleid. Hierbij kan gedacht worden aan een activiteitenplan, een vakwerkplan, maar ook het op de agenda zetten van bewegingsonderwijs binnen de school.

Van de leerkracht wordt een flexibele, pedagogische grondhouding gevraagd

Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat cursisten verplicht gestuurd worden door hun schooldirecteur om na het behalen van de bevoegdheid de gaten in het rooster op te vullen of uiteindelijk alleen aan hun eigen klas de lessen bewegingsonderwijs te geven! Dergelijke 'roostervulling' is tegenstrijdig aan de oorspronkelijke doelstelling van de maatregel: beter bewegingsonderwijs door specialisten. Immers

▲ *Iedereen speelt en beweegt in deze les met 4 vakken en 32 kinderen!*

bij het verzorgen van slechts één of twee lessen bewegingsonderwijs in de week (naast alle andere taken) is het onmogelijk om je als startbekwame leerkracht door te ontwikkelen tot een vakbekwame leerkracht.

Binnen de opleiding wordt er veelvuldig gebruik gemaakt van beeldmateriaal

In dat kader is de laatste maatregel van het ministerie: het ter beschikking stellen van de lerarenbeurs voor de leergang bewegingsonderwijs weliswaar een tegemoetkoming in de kosten die scholen of studenten moet maken maar zal mogelijk een driedelig negatief effect hebben:

- de drempel voor deelnamen van minder gemotiveerde studenten wordt lager
- directies zullen mogelijk eerder aansturen op het behalen van de bevoegdheid, want het is eenvoudig roosteren als (bijna) alle groepsleerkrachten bevoegd zijn
- omdat er meer bevoegde groepsleerkrachten zijn, krijgen leerkrachten die zich willen doorontwikkelen als specialist minder kansen (uren).

De leergang: omvang, inhoud en toetsing

De leergang is een post-hbo-opleiding die bestaat uit drie blokken van elk 7,5 EC's (European Credits), hetgeen overeenkomt met 210 studiebelastingsuren per blok. De duur van

ieder blok bedraagt ongeveer een half jaar. Na voltooiing van de gehele leergang ontvangt de cursist een getuigschrift met de brede bevoegdheid voor het vak bewegingsonderwijs. Dit betekent dat hij of zij wettelijk bevoegd is voor het verzorgen van de lessen bewegingsonderwijs binnen het primair onderwijs. Dit getuigschrift wordt uitgegeven door het Centrum Post Initieel Onderwijs (CPION). Deze instantie accrediteert en erkent de opleiding.

Binnen alle blokken is er een gevarieerd aanbod van opdrachten en toetsvormen. Vanzelfsprekend neemt de complexiteit van de opdrachten toe naarmate de opleiding vordert. Waar de cursist in blok 1 vooral bezig is met het organiseren en uitvoeren van lessen, moet de cursist in blok 3 bijvoorbeeld een lessenserie doelspelen aanbieden, waarbij de student met filmbeelden moet aantonen wat het leerrendement van deze lessenserie is geweest voor de meest en minst vaardige kinderen. Binnen de opleiding wordt er veelvuldig gebruik gemaakt van beeldmateriaal. Enkele voorbeelden van opdrachten zijn:

- oriëntatie schoolvakconcept
- visie
- opstellen periodeplanning 30 lessen
- lessenserie bewegingsonderwijs
- lessenserie doelspelen
- beeldopnames van een volledige les werken in minimaal vier groepen
- observatie-instrumenten inzetten
- eigen visie schrijven
- zelfreflectierapport
- etc.

Plezier in bewegen

Toetsing van de eigen vaardigheid gebeurt meerdere keren tijdens de gehele leergang, met name in blok 1 en 3. In de regel wordt elk blok afgesloten met een eindpresentatie, portfolio en eindgesprek.

Certificering en diploma

Wanneer met de leergang bewegingsonderwijs gestart wordt, krijgt de cursist een tijdelijke bevoegdheid voor de duur van twee jaar. Binnen die twee jaar mag de cursist zelfstandig

Een cursist is echter pas volledig bevoegd wanneer alle drie de deelcertificaten zijn behaald

lesgeven in de gymzaal. Voor groepsleerkrachten met een volledige baan ontstaat, met de tijdelijke bevoegdheid, de mogelijkheid om stage te lopen in de eigen groep. Wordt de opleiding niet binnen twee jaar afgerond dan komt deze tijdelijke bevoegdheid te vervallen en mag de cursist alleen nog onder begeleiding van een bevoegde leerkracht bewegingsonderwijs geven.

Elk blok binnen de leergang wordt afgerond met een deelcertificaat. Dit certificaat is onbeperkt geldig. Een cursist is echter pas volledig bevoegd wanneer alle drie de deelcertificaten zijn behaald en daarmee de gehele opleiding is afgerond.

Meer bewegen, beter leren

Goede lessen bewegingsonderwijs zijn noodzakelijk voor de algemene motorische, sociale en cognitieve ontwikkeling van kinderen. Binnen de politiek wordt momenteel maatschappelijk aandacht gevraagd voor een gezonde leefstijl waarbij gezonde voeding in combinatie met bewegen speerpunten zijn. Binnen het basisonderwijs wordt hier om die reden steeds meer aandacht aan besteed. Scholen willen hun leerlingen, naast het aanleren van vakken als bijvoorbeeld rekenen en taal, ook een gezonde leefstijl meegeven.

Als alle leerkrachten van een school de handen ineen slaan, is het mogelijk om de kwaliteit van het onderwijs op het gebied van spel, bewegen en gezondheid op een hoog niveau aan te bieden; een niveau dat kinderen verdienen. ■

Stefan Beukelaar, Sjoerd van Santen, Bastiaan Goedhart, Volkert Mollema zijn allen Pabo-docenten bewegingsonderwijs

Voor contact en het delen van inspiratie:

s.beukelaar@fontys.nl
Sjoerd.vanSanten@inholland.nl
Bastiaan.Goedhart@inholland.nl
volkert.mollema@stenden.com